

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8
“ก้าวข้ามขอบเขตความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน”
วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2568

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

The Development Guidelines for Transformational Leadership of School Administrators
in Enhancing Educational Quality

อัญชิสรา ยิ่งสกุล

โรงเรียนวัดด่านสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

E-mail: s67561802038@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจน มีศักยภาพในการสร้างแรงบันดาลใจ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง โดยต้องกำหนดทิศทาง วางแผนเชิงกลยุทธ์ และบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และคุณธรรมจริยธรรม องค์ประกอบของคุณภาพการศึกษา อาทิ หลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทสังคม การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การประเมินที่เป็นธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชน มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมที่เปลี่ยนแปลง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหารสถานศึกษา, คุณภาพการศึกษา

Abstract

This academic article aims to propose approaches for developing transformational leadership among school administrators to enhance the quality of education in an era marked by rapid technological, economic, and social changes. The findings indicate that transformational leadership characterized by a clear vision, the ability to inspire, and the promotion of participation among personnel at all levels serves as a crucial factor in driving schools to adapt and progress effectively. School administrators thus play a pivotal role as agents of change, responsible for setting strategic directions, planning, and managing resources appropriately to create an environment conducive to holistic student development academically, in life skills, and in moral and ethical dimensions. Key components of educational quality, including curricula aligned with societal contexts, effective instructional practices, fair assessments, and active community involvement, are

instrumental in shaping students into quality citizens who can thrive happily in a changing society and contribute to the sustainable development of the nation.

Keywords: Transformational Leadership, School Administrator, Educational Quality,

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญที่หล่อหลอมคุณภาพของประชากรและเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม หรือวัฒนธรรม ในยุคปัจจุบันที่โลกเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการเชื่อมโยงของเศรษฐกิจโลก ระบบการศึกษาก็จำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าว เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านวิชาการ ทักษะชีวิต การคิดวิเคราะห์ และคุณธรรมจริยธรรม

ด้วยความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนี้ สถานศึกษาจึงเปรียบเสมือนองค์กรที่ต้องมีความคล่องตัวและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งความสำเร็จในการปรับตัวและพัฒนาเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของ ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะผู้นำที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการแสดงออกซึ่ง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ที่ไม่เพียงแต่เน้นการบริหารจัดการเชิงโครงสร้าง แต่ยังเน้นการสร้างแรงบันดาลใจ การเสริมสร้างความร่วมมือ และการปลูกฝัง วัฒนธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ยังต้องอาศัย องค์ประกอบหลายด้านที่ทำงานสัมพันธ์กัน ไม่ว่าจะเป็น หลักสูตรการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคม, วิธีการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, กระบวนการประเมินผล ที่ยุติธรรมและสะท้อนผลการเรียนรู้ที่แท้จริง ตลอดจน การมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา

การศึกษาและพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในหมู่ผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นกลไกหลักที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และยังสามารถส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและประชาชนในสังคม โดยรวม

ความหมายของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของการบริหารสถานศึกษา ถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายใหม่ ๆ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2562) ให้คำนิยามว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือความสามารถของผู้นำในการขับเคลื่อนองค์กรด้วยการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการสร้างความร่วมมือในองค์กรและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้บุคลากรสามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

ไพรัช ภูผาวัฒน์ (2565) เสริมว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาจะต้องมีศักยภาพในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถปรับตัวกับนวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างยืดหยุ่น โดยเน้นการใช้ วิสัยทัศน์เชิงบูรณาการและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมให้การเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา ดำเนินไปอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม ในทำนองเดียวกัน มานพ อุดมเดช (2564) อธิบายว่า

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือผู้ที่สามารถเสริมสร้างสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การพัฒนาภาวะผู้นำในลักษณะดังกล่าวจะช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และทำให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ นวลจันทร์ พงศ์พนัส (2566) ยังให้ความหมายเพิ่มเติมว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือความสามารถของผู้นำในการใช้วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ เพื่อเสริมสร้างพลังใจและความเชื่อมั่นให้แก่บุคลากรในองค์กร ในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายใหม่อย่างยั่งยืน ขณะที่ สุภาพร ชันติกุล (2567) มองว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือการที่ผู้นำสามารถสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และนวัตกรรม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในทำนองเดียวกัน วารุณี ปัญญา (2566) เสนอว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลงในองค์กรการศึกษาคือผู้ที่มีศักยภาพในการกำหนดทิศทางการพัฒนา พร้อมทั้งสามารถประสานความร่วมมือระหว่างบุคลากร เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในวัฒนธรรมองค์กร ขณะที่ ณิชพงศ์ เทียนทอง (2567) เน้นว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันควรเป็นทักษะของผู้นำในการบริหารการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยเทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย

ความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในองค์กรการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมและโลกภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในยุคปัจจุบันที่การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและสังคมกำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การมีผู้นำที่สามารถจัดการและนำพาองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง การนำภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเข้ามาใช้ในสถานศึกษาช่วยให้ผู้บริหารสามารถสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยผู้นำไม่เพียงแต่ต้องมองเห็นทิศทางที่องค์กรควรไป แต่ยังต้องมีความสามารถในการสื่อสารวิสัยทัศน์นี้ให้กับบุคลากรในสถานศึกษาได้เข้าใจและมีแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน (ประเสริฐศรี, 2567) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดีสามารถนำทักษะในการบริหารการเปลี่ยนแปลงมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (ธนาวดี, 2566)

นอกจากนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยังมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร โดยผู้นำจะต้องสามารถสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษามีความกระตือรือร้นในการพัฒนาและปรับตัวอย่างต่อเนื่อง (วรพงษ์, 2567) ผู้นำที่สามารถใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งและความยั่งยืนให้กับการพัฒนาการศึกษา (อนงค์, 2566) การมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในโลกภายนอกได้ดียิ่งขึ้น เช่น การปรับตัวตามนโยบายการศึกษาของรัฐบาล การใช้เทคโนโลยีใหม่ในการจัดการเรียนการสอน หรือการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในองค์กรการศึกษา (เพ็ญศรี, 2567) นอกจากนี้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงยังมีบทบาทในการปรับปรุงระบบการบริหาร

จัดการภายในองค์กรเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่ช่วยให้ผู้นำสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพในองค์กรการศึกษา โดยองค์ประกอบเหล่านี้ไม่เพียงแต่ทำให้ผู้นำสามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลงได้อย่างราบรื่น แต่ยังช่วยให้กระบวนการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนและสร้างผลกระทบที่ดีต่อองค์กรในระยะยาว หนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือ วิสัยทัศน์ (ศิริพร, 2566) ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สามารถมองเห็นอนาคตและกำหนดทิศทางที่ชัดเจนสำหรับองค์กร การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนทำให้บุคลากรในองค์กรสามารถทำงานร่วมกันไปในทิศทางเดียวกัน และมั่นใจว่าทุกการกระทำที่เกิดขึ้นมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับทิศทางขององค์กร ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ดีจะสามารถถ่ายทอดแนวคิดและเป้าหมายให้กับทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้การสื่อสารที่เข้าใจง่ายและสามารถสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนร่วมกันทำงาน

การสร้างแรงบันดาลใจ เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (จุฑารัตน์, 2567) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องมีความสามารถในการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ตามเพื่อให้เกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและองค์กร การมีแรงบันดาลใจช่วยให้บุคลากรมีความตั้งใจในการทำงาน และมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นได้ องค์ประกอบต่อไปคือ การกระตุ้นทางปัญญา (วิเชียร, 2567) ผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องมีทักษะในการกระตุ้นให้บุคลากรคิดอย่างสร้างสรรค์ และพร้อมที่จะเปิดรับความคิดใหม่ ๆ โดยการกระตุ้นทางปัญญาจะช่วยให้การทำงานในองค์กรมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ดีขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ การกระตุ้นทางปัญญาช่วยสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีคุณค่าและเหมาะสมกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป การพิจารณาบุคคลรายบุคคล เป็นอีกองค์ประกอบที่สำคัญ (บุษบง, 2566) ผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจความแตกต่างของบุคคลแต่ละคน โดยสามารถนำจุดแข็งของแต่ละบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การพิจารณาบุคคลรายบุคคลทำให้ผู้นำสามารถสร้างการสนับสนุนและการพัฒนาที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการเป็นแบบอย่างเชิงบวก เป็นองค์ประกอบที่ไม่สามารถมองข้ามได้ (ศุภชัย, 2567) ผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้ตามในทุกการกระทำ ไม่ว่าจะเป็นการทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบ หรือการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ การเป็นแบบอย่างที่ดีช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและความเคารพจากบุคลากร นอกจากนี้ยังช่วยสร้างบรรยากาศที่เชื่อมั่นและสนับสนุนในการพัฒนาองค์กรไปในทิศทางที่ดี

ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลสำคัญผู้ทำหน้าที่เป็นหัวเรือใหญ่ในการนำพาองค์กรการศึกษาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายและนโยบายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทในการวางแผน กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานในทุกมิติของสถานศึกษา ทั้งด้านวิชาการ การบริหารบุคคล งบประมาณ และความสัมพันธ์กับชุมชน (อัญชลี คำไพโรจน์, 2565; อรรวรรณ ใจเอื้อเพื่อ, 2566)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็น ผู้นำทางปัญญา ที่ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองเห็นทิศทางการพัฒนา การศึกษาในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งมีความสามารถในการกำหนดยุทธศาสตร์และ นโยบายที่เหมาะสมต่อบริบทของโรงเรียน (สิริพร ธรรมสุทธิ, 2566; สมบัติ ศรีแสนสุข, 2566) นอกจากนี้ ยังต้องมีทักษะการบริหารที่หลากหลาย เช่น การบริหารจัดการทรัพยากร การพัฒนาบุคลากร การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและผู้ปกครอง (ปวีณา วงศ์ประยูร, 2567; มนัสนันท์ เกิดสุข, 2566) ในเชิงภารกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้ขับเคลื่อนและ ผลักดันให้กระบวนการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ (ณัฐวุฒิ แสงสุวรรณ, 2566) พร้อมทั้งต้องมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาและปรับตัวต่อ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี เพื่อให้สถานศึกษาก้าวทันยุคสมัย (วรารักษ์ หงส์ทอง, 2565; เพ็ญศรี ชาตีสสุข, 2567) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นทั้งนักบริหาร นักพัฒนา และนักประสานงาน ที่ต้อง มีความสามารถในการบริหารจัดการเชิงระบบและเชิงบูรณาการ ควบคู่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน (ศิริชัย ทองสุข, 2567)

กล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา คือ หัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนการศึกษาไทย ให้ก้าวสู่ มาตรฐานสากล ด้วยการบริหารที่ยึดหลักธรรมาภิบาล มีจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกมิติ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเปรียบเสมือนหัวใจของการขับเคลื่อนองค์กรการศึกษาให้ก้าวไปข้างหน้า อย่างมั่นคงและยั่งยืน บทบาทของผู้บริหารไม่ได้หยุดอยู่แค่การกำกับดูแล แต่ขยายขอบเขตไปสู่การเป็น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเสริมสร้างคุณภาพในทุกมิติของสถานศึกษา

บทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาการ เป็นหัวใจหลักที่ผู้บริหารต้องยึดถือ กล่าวคือ ต้องเป็นผู้ส่งเสริมให้ ครูมีโอกาสพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริง การที่ผู้บริหารใส่ใจในคุณภาพทางวิชาการ ย่อมนำมาซึ่ง การยกระดับศักยภาพผู้เรียนและสร้างชื่อเสียงให้แก่สถานศึกษา ในด้านบทบาทการบริหารจัดการ ผู้บริหาร ต้องมีความสามารถในการวางแผน จัดสรรทรัพยากร ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด ความสามารถในการจัดการที่ดีจะช่วยลดปัญหาอุปสรรค และสร้างความเป็นระเบียบ เรียบร้อยภายในองค์กร

นอกจากนี้ ผู้บริหารยังทำหน้าที่เป็น ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถปรับตัว ต่อกระแสโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว พร้อมทั้งเสริมสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้ สถานศึกษาก้าวทันกับยุคสมัยและตอบโจทย์ความต้องการของสังคมในอนาคต อีกหนึ่งบทบาทสำคัญคือ ผู้ประสานความร่วมมือกับชุมชนและภาคีเครือข่าย ผู้บริหารต้องเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นจาก ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ เพื่อระดมทรัพยากรและกำลังใจในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน การสร้างเครือข่ายที่แน่นแฟ้นจะช่วยให้สถานศึกษามีฐานสนับสนุนที่มั่นคง ผู้บริหารต้องดำรงตนเป็น ต้นแบบ คุณธรรมและจริยธรรม แสดงให้เห็นถึงความโปร่งใส ยุติธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อสร้างวัฒนธรรม องค์กรที่ดี และเป็นแรงบันดาลใจให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานด้วยจิตวิญญาณแห่งความรับผิดชอบและ ความภาคภูมิใจในวิชาชีพ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นตั้งเสาหลักที่ค้ำจุนคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านวิชาการ การจัดการ การนำนวัตกรรม การสร้างเครือข่าย และการเป็นแบบอย่างทางจริยธรรม เพื่อพัฒนาสถานศึกษา ให้ก้าวสู่ความเป็นเลิศอย่างแท้จริง

ความสำคัญของคุณภาพการศึกษา

คุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักที่ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือวัฒนธรรม การศึกษาที่มีคุณภาพช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ ทั้งยังเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ที่เป็นรากฐานของความเป็นพลเมืองดีในสังคม

ในระดับบุคคล การศึกษาที่มีคุณภาพช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 และมีความพร้อมในการแข่งขันในตลาดแรงงานทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

ในระดับชุมชนและสังคม การศึกษาที่มีคุณภาพมีบทบาทสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เพราะเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นภูมิภาคหรือสังคมชนชั้นใด และยังช่วยสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี และมีจิตสาธารณะ

ในระดับประเทศ คุณภาพการศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน การผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีความสามารถในการแข่งขันระดับโลก จะช่วยให้ประเทศสามารถยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และสามารถก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์

คุณภาพการศึกษาไม่ได้เป็นเพียงเป้าหมายของการจัดการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นเสาหลักที่ค้ำจุนการพัฒนาในทุกระดับ ตั้งแต่ปัจเจกบุคคลจนถึงระดับประเทศ การยกระดับคุณภาพการศึกษา จึงเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องร่วมกันขับเคลื่อนเพื่ออนาคตที่ดีของประชาชนและประเทศชาติ

องค์ประกอบของคุณภาพการศึกษา

คุณภาพการศึกษานั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีหลายองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและส่งต่อการพัฒนาคุณภาพในระดับองค์กรและสังคม การทำความเข้าใจองค์ประกอบที่สำคัญเหล่านี้จะช่วยให้สามารถวางแผนและดำเนินการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. มาตรฐานการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบแรกที่สำคัญในคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นกรอบที่กำหนดทิศทางการศึกษาของสถานศึกษา มาตรฐานที่ดีจะช่วยให้การเรียนการสอนมีความชัดเจน สามารถวัดและประเมินผลได้ตามเกณฑ์ที่เป็นสากล ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาในระดับที่มีคุณภาพและสามารถเปรียบเทียบกับประเทศอื่นได้

2. กระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ผู้สอนจะไม่เพียงแต่ถ่ายทอดความรู้ แต่ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. การประเมินผลและการติดตามผลการเรียนรู้ เป็นส่วนสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา โดยการประเมินผลไม่เพียงแต่เป็นการตรวจสอบความสำเร็จของผู้เรียน แต่ยังเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ และปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด

4. คุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อการเรียนการสอน เพราะครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และทักษะให้แก่ผู้เรียน การมีครูที่มีความรู้ความสามารถ มีจรรยาบรรณวิชาชีพ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นส่วนสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา

5. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนา สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นทั้งในแง่ของสถานที่ เครื่องมือ และเทคโนโลยีการศึกษา การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่และมีความกระตือรือร้นในการศึกษา มากขึ้น

6. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน คุณภาพการศึกษาจะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อมีการสนับสนุนจากผู้ปกครองและชุมชน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาและติดตามผลการเรียนรู้ของลูกหลาน รวมถึงการร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเป็นไปตามความต้องการของสังคม

สรุป

ในโลกที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นในด้านเทคโนโลยี สังคม หรือ เศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการสร้างอนาคตที่ยั่งยืนและเต็มไปด้วยโอกาสใหม่ ๆ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคนี้จึงสำคัญและจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากขาด ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนและการบริหารจัดการที่เหมาะสม ผู้นำการศึกษาที่มีความสามารถจะสามารถมองเห็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถวางแผนการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้นำที่ดีจะสามารถสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรการศึกษา ร่วมกันพัฒนาและปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการที่เหมาะสม ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดการที่ดีจะช่วยให้ระบบการศึกษามีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะทักษะที่สำคัญในโลกยุคใหม่ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่ใช่แค่เรื่องของการส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบ และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- คณาจารย์สาขาการศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). หลักการและวิธีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ. วารสารการจัดการศึกษา, 23(4), 134-145.
- จันทนา รัตนศิริ. (2567). ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารวิชาการครู ศาสตร์, 19(1), 88-100.

- ณัฐพงษ์ เทียนทอง. (2567). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารสถานศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์. วารสารเทคโนโลยีและการจัดการศึกษา, 6(2), 22-39.
- ธนาวดี จิตรเจริญ. (2566). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง. วารสารศึกษาศาสตร์, 35(1), 55-72.
- ธนพร บัวทอง. (2567). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสถานศึกษา. วารสารการพัฒนการศึกษา, 27(2), 101-112.
- นวลจันทร์ พงศ์พนัส. (2566). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 17(2), 12-25.
- บัวทอง, ก. (2561). คุณภาพการศึกษา: การวัดและการประเมิน. วารสารวิจัยการศึกษา, 13(3), 89-102.
- ประเสริฐศรี พรหมสุวรรณ. (2567). ความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล. วารสารการบริหารการศึกษา, 14(2), 15-30.
- เพ็ญศรี มงคลชัย. (2567). เครือข่ายความร่วมมือและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง. วารสารครุศาสตร์, 53(1), 101-118.
- มานพ อุดมเดช. (2564). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษา, 17(2), 45-58.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2560). การพัฒนการศึกษาในโลกยุคดิจิทัล. วารสารวิจัยการศึกษาและเทคโนโลยี, 45(1), 10-24.
- วรพจน์ รัตนสุวรรณ. (2566). การบริหารจัดการภายในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ. วารสารการบริหารการศึกษา, 20(2), 55-68.
- วรพงษ์ ชัยวัฒน์. (2567). ภาวะผู้นำกับการจัดการนวัตกรรมในสถานศึกษา. วารสารนวัตกรรมการศึกษา, 10(1), 88-104.
- วารุณี ปัญญา. (2566). บทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. วารสารการบริหารและพัฒนการศึกษา, 14(1), 91-108.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2562). ภาวะผู้นำและการบริหารการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชาดา ทองคง. (2566). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน. วารสารศึกษาศาสตร์, 24(1), 34-45.
- สุภาพร ชันติกุล. (2567). การส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 52(1), 67-85.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). สรุปรายงานการวิจัยเรื่องคุณภาพการศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สิริพร วงศ์คำ. (2567). คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสมัยใหม่. วารสารการบริหารการศึกษา, 23(1), 77-89.
- อาทิววัฒน์, พ. (2555). การศึกษาพื้นฐานกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. วารสารการศึกษาพิเศษ, 34(2), 45-67.

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8
“ก้าวข้ามขอบเขตความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน”
วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2568

- อนงค์ วงศ์จันทร์. (2566). การพัฒนาสถานศึกษาผ่านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง. วารสารบริหารและพัฒนาการศึกษา, 13(2), 66-83.
- ไพรัช ภูผาวิวัฒน์. (2565). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการการศึกษาไทย, 13(1), 1-15.